

Діло

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. швед. 143322
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в праю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 3 ш. фр., Чехо-
словацькій 30 к. р., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Займа адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
«Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Львівський Український
Театр „Кооперативні“.
Дир. Й. Стадника.

Ой не ходи Грицю на вечорниці

В міському вел. театрі
Вівторок 3.IV. г. 7-30 веч.

Дві сили.

Львів, 3. квітня 1928.

В сучасній Польщі суперничають дві сили: влада законодавча і виконавча, сойм і уряд. Від першої хвилі повстання чи реституції польської держави розпочалися змагання між цими двома силами, які тривають до нинішнього дня, виявляючись беззастанніми ваганнями. В дотра- невому періоді перевага була на боці „суверенного“ сойму хоч недо- стача тривкої парламентарної біль- шості і неспроможності дати собі раду з основними життєвими і да- лекосяглыми проблемами життя дер- жави примушувала законодавчу владу від часу до часу резигнувати з своїх сутніх прав у користь влади виконавчої. Так було між іншим під- час наступу червоної армії на Поль- шу в 1920 р., так було й пізніше в ері валютного скарбового реформи, коли то необхідними повнова- стями наділено уряд Ва. Грабського. Та не зважаючи на добровільне зменшення своєї влади, „суверен- ний“ сойм всетаки був паном ситу- ації.

Різко змінилося положення після травневого перевороту, який став збройною тогкою своєрідної дик- татури за „згодою“ сойму. Травневий переворот поклав край асєвладі законодавчої влади, пере- носячи її фактично на виконавчу владу, що угрунтувалася в Польщі, як побідна легалізована сила. Від 15 травня 1926 вплив, значущий і си- ла сойму постійно упали. Побід- ний уряд примусив законодавчу владу, ту саму, що ще вчора була „суверенною“, легалізувати перево- рот, перевести частинну зміну кон- ституції в напрямі зміцнення вико- навчої влади та виставити собі ши- року повноважність. З тією хвилею сойм став чимсь у ролі іграшки в руках уряду. Обеззброєний, приби- лий, припечений і повесірений він був зланий на ласку і неласку по- бідного уряду. Повного півтора ро- ку він вів нещасне життя толерован- ою владзівцями і годоування, як кон- ституційна декорація асєвладного уряду.

В потривневому періоді ролі по- міннялися. Колишній гордий, самопе- ний сойм, перед яким міністри яви- лися як юний і скакани як лінійні скачки, сам наложив на себе руки, перемінюючись в невідомості уряду, в народній парламенту. В цьому пе- ріоді виступає дивне явище: уряд формально тримається букви зако- ну, хоч і постійно звязується і на- ростають тав. конституційні сумні- ли, але послідовно обходять вну- трішній зміст і духа конституцій- ного законодавства. Отже осм- чивши раз свою легалізацію від не- чинного і повесіреного сойму він думає про далеко більші і важ- ліші справи. Тут не йде вже про ле- галізацію його існування, але про здійснення його думок і намірів і то новим соймом, новою репрезента- цією населення. На явне проголо- шення диктатури теперішній уряд не в силі відважитися. Таж і непе- ричинив з засобом зберігати і попи- рити свою владу італійський „ді дзе“ тільки ступенно ліквідував пар- ламентаризм і засвоїв собі само- державство під філоном фашистів.

ської партії. Зразу ступити на шлях диктатури це значить: ліквідувати революційну політичну, а може й со- ціальну, ускладнену ще кошмарним національним питанням. Зрештою, навіть геніальний Ленін мусів довго підготовлювати свою диктатуру під фірмою „диктатури пролетаріату“ та постійно творити опору для неї у асєких установах. Вихідною точ- кою й першою основою диктатури Леніна були „ради робітничих, се- лянських і салдатських депутатів“. Усяка диктатура вимагає санкції ширшого громадянства, представ- ництва, як не дійсного і безпосеред- нього, то підроблюваного, ад hoc твореного.

Зовсім природно, що і в Польщі період явної диктатури мусів по- передити підготовки. На протязі півтора року творено асєкі устано- ви й організації під гаслом марш. Пілсудського, покликано до життя пресу нову або запрошено до цієї роботи стару, яка нищила саму ідею парламентаризму, а одночасно під небеса підносила діяльність уряду й особу марш. Пілсудського. Тво- рили нові установи, підносячи нові сили, як опору для диктатури, риніюбно нищено ті сили, що об- стоювали народоправно-представ- ницький принцип або були дикта- торськими конкурентами (як нпр. ендєції). Тим, чим для Леніна були „робітничо-салдатські ради“, тим для марш. Пілсудського є сойм і то якраз сойм, який вийшов з нових виборів. І тому в ході виборчої ак- ції зроблено все можливе, щоби в новому соймі здобути якнайбільше число прихильників уряду та його плянів. І тут знову могли ми заоб- сервувати цікаве явище: уряд не ли- ше здобував усіми силами і засоба- ми голоси і мандати для своїх при- хильників, але й забезпечував себе на випадок „непотугності“ сойму. Саме перед виборчим актом міністр внутр. справ ген. Складковський за- явив, що ніяке „вогум“ недовіря сойму не змусить його до димісії. Єдино тільки на приказ марш. Піл- судського може він покинути свій міністерський фотель. Така заява є наскрізь негідна з конституцією, бо § 58 конституції виразно поста- новляє:

„До парламентарної відповідальності потягає міністрів сойм значальною біль- шстю. Рада міністрів і кожний міністр зо-крема уступають на домагання сойму“.

Вкінці зійшовся нововибраний

сойм і зустрівся дві сили: сойм і уряд. І то сойм, наділений довірям усього населення в загальних вибо- рах й уряд зі своїми супрематними тенденціями. Сойм намагався вия- вити свою самостійність і незалеж- ність та легко пробував привернути собі як не вповні, то хоч частинно попереднє значіння згідно з консти- туцією. Вибір Дашинського на мар- шалка сойму і прийняття нагlosti українського внесення про амнецію для політичних визнів свідчили про самостійну ролю сойму. Зновуж у- ряд, як друга і сутротивна сила, не виявив нахилу позбутися своїх уже застарілих навичок. Він продовжу- вав супрематні замашки. Введення поліції до сойму під проводом мі- ністра внутрішніх справ на приказ прем'єра й арештування послів, за- понів, що він може не відкрити сойму, незасування політичної аїні уряду, невнесення димісії цілого ка- бінету згідно з конституційними звичаями та обструкція проурядо- вого клубу все те доназдує, що уряд не думав навіть шукати більшості, ані піддатися переріці законодав- ної установи. В проурядовій пресі даляше дуняють погрози й вистав- ляються вимоги, щоби сойм само- чинно створив більшості для під- тримки теперішнього, непорушного уряду. Взагалі тут обернено kota хвостом, вимагаючи співпраці сойм-у з урядом, а не уряду зі соймом.

Перші дні життя нового сойму не принесли розв'язки цього запута- ного питання. Загально панує замі- шання і гра на нервах. Сойм спершу зазначив свою „самостійність“, але опісля (при ухваленні тимчасово- го бюджету й культурно-індустриаль- них кредитів) скапітулював перед урядом. Зновуж уряд відніє поразку при виборі маршалка сойму, але своєї тактики не змінив. Оборонні парламентаризму стараються теж здобути на високі ноти, заявляю- чи, що час перелазу вже минув та що богузів уже нема. Однак ця ав- тосуггєстія пересіпців не зовсім від- повідає дійсності.

Дві сили стали тепер напроти се- бе. Нині важко говорити ще про ре- сурси і напрямні боротьби цих двох чинників. Ще важче говорити про гармонію між ними. Та рішучий бій між ними розпочнеться серйозно як при справі зміни соймового ре- гулярнїну і питанні нових повнова- стей для уряду.

преси й французького громадянина. Тай неважє й захоче те дуже вже строго судити за те щого громада- нина? В нього є делкі свої справи й питання, пильніші й йому ближчі. Правду сказати: щого йому журити- ся приналежністю Донецького Ба- сейну, коли ще кілька тижнів тому пишалися по всіх вулицях Парижа афіші з захоотою купувати „зна- мените російське вугілля з Донець- кого Басейну“? Або коли кожний французький поліціант і жандарм знає, з урядових інструкцій, що го- рожани Радянського Союзу — ро- сійські горожани, і пішо інше?

II.

Що в дійсності криється за цими донецькими відомостями й чуток- ми, ніхто тут цього точно не знає. Але й цих недостаточних чуток бу- ло доволі, щоби анканкати у фран- цузського загалу (за виїмком, оче- видно, комуністів) як не язну й го- лосу, то бодай слабо закриваву ра- дість: що єдиний у світі мотучий союзник Радянщини, Німеччина, до- нецькими досвідцями буде відштовх- нена від цього союзу, і що Радян- щина буде нарешті вповні ізольо- вана.

Зразком того, як Франція візгук- нулася на донецькі події, може по- служити виривок з уваг Ж. Бенвіля. Цей видатний публіцист зідав тро- хі не кожного дня німців ранком, а закушує ними вечером. Оце ма- буть, уперве, від дошного часу, що він у якомусь міжнародньому пи- танні не поставився вповні й рішу- че проти німців. Стилем Вальтера писав він оце між іншим:

„Судая Мулай Гафід, приїхавши до Франції, побачив помпи; вони йому велим сподобалися; він купив їх дві- цятьморит і позів їх із собою до Ма- рока.“

— Треба тільки рухати відому, ска- зав він своїм підданним, а матимете под- до скочу.

„Що одначе Мулай Гафід поставив в помпи на піску, то не потекла з них ні капля вода, і він гірко й сердито за- явив на французького фабриканта, що його буми-то обірав. Те самеєє ста- лось тепер у Польщі (sic!) з німцями інжирірами. Світлі замовляють надло- сконати й найскадніші машини капі- талістичної цивілізації, і потім не здо- ду з дзвє, що машини ці не працюють у їх відомостях, примітивний і простач- кий державні комуністичні. Вони покла- ють у лям і ремстають, що їх зрад- жо. Ось там і суть справи. Уваження шести німцями інжирірами було подією достойною Табєту, Ютано або навіть Осердїної Африки — пересеред яко- гоєє парика негрів. Зрештою німці не далися заплотхати, і їх уряд енергійно заговорив з Москвою. Ще один крок, а можна було „передбачувати кінець ні- мецько-радянських асєвнєн“.

Кроку щого — поперек францу- зьким сподіванням — Німеччина не „робила. В Женеві французи без о- собливого захоплення побачили де- які позначки німецько-радянської рівноблїстності і в справі розоружен- ня. Донецьке питання потрохи схо- дить з порядку дня, криза в німець- ко-радянських асєвнєнх не ан- бухла.

Вибухла би вона — відзвучив французький кодз — і дала би свої онові шойно тоді, коли увнччали-

Донець, Донець!

(Від власного кореспондента.)

Париж, 27. Березня 1928.

I.

Донець! Донець! І ще раз Донець! Французький горожанин, що ні за границі „солонкої Франції“ нівідли- ти не любить, ні географічними по- добностями про далекі „екзотичні“ краї не дуже то цікавиться, мусить, по волі чи неволі, кожного дня чи- тати що назву — як не в статтях (ні- мець кінців ніхто нікого не може присилувати читати статті), то при- наймні в друкованих тонстїних бук- вами заголовках статей і телеграм. Далека українська ріка, далекий

шмат української землі добули собі тут, значить, раптом несподівану популярність? Популярність — річ певна, але не як український геогра- фічний і політичний термін. Нічого подібного! Москва і Росія, Moscow і Russia, і пішо інше. Наче за добрих, давних часів російського централіз- му — московсько-царського спєр- шу, петербурсько-імператорського потім. Тонкості конституційної кор- ти Радянського Союзу, на якій У- країна, щоб і не казати, має теоре- тично рівнорядне з Росією місце, далі, як і перешде, остаються ніяке політичної свідомості французької

суб успіхом безупинні й вперті, хоча й такі, заходи Бріана коло замирення Німеччини з Річчесполитою.

В. П.

3 життя наших установ.

Загальні Збори Центробанку у Львові.

Дня 22 березня в р. між 4. і 8 год. по полудні відбулися Загальні Збори Центрального Кооперативного Банку «Український Союз Кредитивний» у Львові.

Зборами проводили голова Надзвичайної Ради д-р Володимир Охримович та заступник його д-р Михайло Волошин, а секретарювали дир. Мирон Гаврисевич і Маркіян Кисілевський. Учасників зборів було около 100 осіб, а саме: представники союзних кооперативів у країні і фізичні члени Центробанку.

Звіт з діяльності за 1927 р. складав директор д-р Кость Левинський, який виклав значний поступ у розвитку Центробанку.

Мино несприятливих обставин для розвитку кредитивних кооперативів уділі Центробанку в порівнянні з 1. січня 1925, є майже три рази більші, а резервні фонди зросли до суми 135.053.61 злот.

Таким поважним є приріст вказанок опадності. З дня 1. січня 1925 вносили вони 155.991.92 злот., а з 31. грудня 1927 вносять 866.311.51 злот. Крім того термінові вклади вносять 277.566.73 злот., — так, що разом вкладали до обороту зросли до суми 1.143.878.24 злот., що є вказаними і найважливішим оборотним фондом Центробанку.

Відповідно до того зросли також уділі кооперативам кредити до висоти 1.123.713.57 злот.

Чистого зиску вказав Центробанк в минулому році 6.882.27 злот., а чого Загальні Збори призначили: 4.409.09 злот. на 10-місясогоду дивиденду від уділів, 1.473.18 злот. призначено до резервового фонду, а 1000 злот. на спеціальну резерву страт. На зобов'язання, культурні та гуманітарні цілі вказав Центробанк в минулому році з біжучих приходів суму 6.281.07 злот.

В останньому часі пороблено заходів в справі відбудови кредитивних кооперативів в країні.

Центробанк спирається в першу чергу на кредитивних кооперативах по містах повітових і окружних і тому відновити досі волає шістьдесять повітових (окружних) кооперативів, а шість таких кооперативів прийшло з волинських земель. Ці повітові кооперативи мають патронувати кредитивні кооперативи по селах і містечках, так, що кредити для тих кооперативів уділяються через повітові кооперативи кредитивні.

Переповною при віднові передвоєнних кредитивних кооперативів як також при заповненні нових кредитивних кооперативів у видах став недостача грошей, потрібних на початок діяльності кредитивної кооперативу.

Щоб усе це не домагається та виробити людей до ведення кредитивних кооперативів на долгах, дала Дирекція почати до масування Товариства «Опашність» для поширення арбітрів, але місцевих зборів опадності в нашій пароті. Т-во «Опашність» зайшло в життя в минулому році та розпочало свою діяльність обходом дієвого Свята Опашності, що відбулося в дні 30. жовтня 1927 у всіх діючих містах Львова і в країні. До сего часу організовано в 14 повітах повітові відділи Опашності, а вони організують збірники Опашності по громадах, які будуть давати матеріал до заснування кредитивних кооперативів на місцях.

Щоб справу організації кредитивних кооперативів прискорити, рішено, щоб в цій справі скликати конференцію відпоручників кредитивних кооперативів. Для її підготовки розіслала вже Дирекція анкету з запитаннями про способи організації кредитивних кооперативів, як також відношення всіх видів кредитивних кооперативів до себе. Є надія, що організація кредитивних кооперативів на місцях піде тепер скорішим темпом.

На вніснення Контрольної Комісії Загальні Збори уділили абсолютну Надзвичайну Раду і Дирекцію Центробанку.

На місце уступивших на підставі статута 4 членів Надзвичайної Ради, Загальні Збори вибрали пп. д-ра Володимира Охримовича, дир. Микола Запачівського, посла Остапа Луцького і дир. Івана Пашкевича.

До Контрольної Комісії вибрали: пп. д-р Іван Курівець, о. Даміян Лопатинський і д-р Юліан Савчак.

Виборчі протести.

Сенатська округа львівського воєводства.

Голова Окружної Вибірчої Комісії ч. 51 Львів-повіт, покликаючи до переведення вибору сенаторів у виб. окрузі «Львівське Воєводство», оголошує: Проти вибору сенаторів, переведеного дня 11. березня 1928 р., внісено такі протести: 1) Іван Кухта і тов. з Гочаї, пов. Ліско, з приводу неправильного урядування районної виборчої комісії в Гочаї; 2) Григорій Мотило і тов. з Видачева, пов. Переворск, з приводу неправильного урядування районної виборчої комісії у Видачеві; 3) д-р Ян Перацький, ада, у Львові, з приводу невідповідного пересилання виб. актів з районних комісій до Окр. Виб. Комісії, з приводу нелегальної агітації 1-ки і терору та зловживань державними органами; 4) Кость Личківський з Клепарова з приводу незаконного іменування ген. виб. комісаря і з приводу зловживань адміністративних властей і державної поліції. Заклади й замітки проти змісту цих протестів можна вносити в 14-денному речинні від дня видрукування цього оголошення в «Моніторі Польскім». До того часу можна переглянути протести і робити з них відписи в бюрі голови (суд. будинок, вул. Судова ч. 7, III. пов., двері 108).

Сенатська округа станиславівського воєводства.

Проти виборів до сенату у виб. окрузі «Станиславське Воєводство» внісено такі протести: 1) Михайло Березюк і тов. проти виборів у громадах Ясенів Горішній і Криворівня, пов. Косів, мотивований негідною з законом агітацією за 1-кою з обох цих сел; 2) д-р Юліан Олесницький, ада, у Станиславові, проти переведення виборів у цілій виб. окрузі, мотивований тим, що в повітах Богородчан, Печеніжин, Товмач, Сятин, Надвірня в цілій ряді громад збільшено безправно число голосів, відданих на 1-ку, що районні комісії вислали виб. акти до староств, а не просто до Окр. Комісії, що виб. акти, надіслані до Окр. Комісії староствами у Богородчанах, мали порушені печатки, що не допущено мужів довіря до участі в працях районних комісій, що контролювало карти голосування, грошено виборчим, агітовано у виб. локалах, зборювано безправно виб. агітацію за лістою ч. 18 і т. д. Проти змісту цих протестів можна вносити заклади на руки голови Окр. Виб. Комісії ч. 53 у Станиславові. Переглядати внісений протести і робити з них відписи можна в локалі Окр. Виб. Комісії ч. 53.

Радянська Україна.

Буджет УСРР.

Третя сесія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету, що відбулася в Харкові між 16. і 22. березня затвердила бюджет УСРР на 127128 рік у сумі 294,677,614 карбов. у прибутковій та видатковій частині.

Невдача цьогорічного київського кон-трактового ярмарку.

Для 18. березня закінчився в Києві контрактний ярмарок. Перед війною київські ярмарки славилися величезними торговельними трансакціями не тільки в Російській імперії, але й в Європі. В часи революції ці ярмарки цілковито перервалися. Більшовики відновили їх та покладали на них великі надії. Цього року ярмарок провалився. Голова ярмарочного комітету заявив співробітничковій Рату (рад. тел. агенц. України): «на основі фактичних даних можна ствердити, що гуртовий оборот ярмарку внісент 28 мід. карб., отже значно менше від минулорічного. Але головне ярмарку не в величчії його обороту, а в тому, щоб виявити реальну риночну конюнктуру і сприяти торговим зв'язкам з обороти позашлякової торгівлі. Роздрібна ярмарочна торгівля пройшла з несподіваним успіхом, перебільшивши минулорічний оборот на 50 відс. Роздрібна торгівля проходила дуже живо і сконцентрувала значну частину обороту кустарної промисловості всього СРСР». Іншими словами голова ярмарочного комітету признав авторитетно провал ярмарку.

Жадайте
французьких
ПАПЕРЦІВ
до КУРЕННЯ.

JOB

17-20

Справа пам'ятника Шевченкові в Києві.

Пам'ятник Тарасові Шевченкові рішено відкрити в Києві у 1931 р. в день 10-ліття смерті поета. Видатні українські члени та посланці громадської думки, що найкращим місцем для пам'ятника буде колишній миколаївський парк, а саме пам'ятник царя Миколи.

Теперішня столиця УСРР

В Харкові почалися до життя перша комісія, завданням якої є вивести зацілілий план у розбудову міста. Роботи комісії почалися ще 1928 р. і мають закінчитися в 1931 р. Комісія вказує простудіювати територію міста, трітати кліматичні умовини. Тепер остало на мешкальцями ділянками 28 відс. площі, під фабриками і заводами 28 відс. площі, під вулицями і площами подал 9 відс. Города і садки займають у місті ледви 1.2 відс. площі. Щорічний приріст населення в Харкові доходить до 6 відсотків. Серед мешканців робітники становлять — 30 відс., урядовці — 37 відс., нетрудовий елемент — 14 відс. Число робітників зросло значно за час революції. У 1912 р. було в Харкові 26 тисяч робітників, а тепер в 138.000. Заселення міста дуже нерівномірне. В центрі міста воно досягає 379 душ на десятину.

Парляментарні вісті.

ПРОМОВА ПОС. Д-РА СТ. БІЛЯКА

(ік.) В дискусії над законопроектом про надзв. інвестиції промовляв представник Українського Клубу пос. д-р Ст. Біляк. Він говорив: Як член бюджетової комісії я слухав із надзв. одушевленням промови мін. фінансів Чехословаччини, анголошеної перед членами комісії. Спочатку вперше мін. Чехословаччини про світлий стан фінансів польської держави, з під кінець говорив про небезпеку, яка грозить Польщі з недалекому господарською кризою. І ось тепер, коли грозить нова госп. криза, уряд звертається з домаганням 90 мід. на надзв. інвестиції, які має намір покрити не з державних опадностей з тільки з бюджетних касових засобів. Це може привести лише до дальшої руїни, тому Український Клуб не може погодитися, щоб кидати десятки мід. на будову всяких величавих палат годі, коли ще значна частина українського селянства живе у ліпихах, серед голоду та недуг і коли робітничі родини по містах примірають у вомочих сутерниках. А які

мих рудницький

Подув бурлацтва.

У 60-ліття М. Горького.

У 60-ліття Максима Горького, Радянський Союз шанує в ньому революціонера, Європа — великого мистця.

Література не надто часто дає назву революціонерів мистцям слова, що відстоювали тріт новими ідеями під сусалінний переворот; революція надто часто дає назву мистців тим, що на підготовленні тріт повторюють старі ідеї сусалінного перевороту. Горький не підготував революції ні нового літературного напрямку; він не приніс нових ідей, а проте вся його літературна діяльність має в собі: ледо із сніжого революційного подуву, без алаку труща, агариш і вити гієн.

На 20-ліття літ перед великою революцією він відірва Європі одного із головних її героїв: босяка. Від постаті цього героя ніхто не задрігав ліковисими прочуттями, мов перед примарамі «Бесів» або проповідями Толстого: «...революція йде». У Росії зникли до цієї думки відданих, в Європі не шукали в російській літературі політичних проповідей. Горький шмищ, також не бачив себе в ролі сусалінного діяча. Чого голодокружний жителі каріра — аїт провідник до становища

світового письменника — мала в собі одну із рідких тайн щасливої творчості. Перед ним лежала, мов тін його власного талі на надбережній, тема, за якою сучасні письменники сходять, висолопняши язик, до помийних ям і пнуться на димарі хмародерів.

Тема — оригінальна, сензаційна, екзотична, нетикана: життя босяка. А що це життя було не «випадково» його власним, Горький почав сповідається із своїх переживань природним голосом людини, яка не відчуває ніякої сензації та екзотики в своїй сірій буденщині. Він і не заприймав, що найшов якусь золотодайну жилу, що внісє його із намулу Волги на оксамитний пісок осяяного Капрі. Хто не має зрозуміння для мистецтва Горького, скаже, що його великий успіх можна пояснити снобізмом публіки, ласою на новий сюжет і моду «волоцюг» у літературі. А проте Горький найшовши новий «тип», яклав у нього всю тугу чутливої, терпінням розумної людини, що шукає відповіді на болючі питання втомленої сучасної душі.

Чутливість і розум Горького в тому, що він не переходить меж свого розуміння. Він бачив нам, ніж Толстой і Достоевський, одержимі вірою в божеську місію Росії та релігійним мистичизмом. Його холодний, скептичний погляд переходить в легкомислесту оптимістичну надію лише на думку про можливість духовного воззіння людини. Не до-

лини як людства, а як одиниці, що в деяких хвилинах у силі відчутти велич людської гідності та святості життя. Коли він вірить у доцільність революції то лиш як лікар, який перед недужим організмом бачить єдине спасення: кріваву операцію. У філософії Горьківського босяка притаєна не одна риса російської вдачі, відомої нам із Достоевського, Толстого, Тургенева, Гончарова, Успенського чи Чехова; є там погорда до себе, сусалінності та життя, і незасована нудьга, і лінощі, і знесилена воля, і нестямні крики за повною свободою, і «чар» алькоголю...

Із усіх цих рис Горький виводить найсильнішу ті, що зв'язані найтісніше із своєрідною пригодою його власного життя. У чому їхня приваба? У взаємних долі російського бурлаки із переживаннями сучасної людини, що мріє про ті самі ідеали. Кожен із нас має настрої, коли свобода зв'язується нам лише у формі самотності, безжурної мандрівки, хочби і напропаднемо. Чи є більше привабливий ідеал як жити невинними пригодами? не мати ніяких обов'язків: не почувати себе прив'язаним до ніякого класника землі; працювати хіба для втишення голоду; кидати свою голову тільки перед тими, яким складаємо поклін як побратимам у своїх мандрах, нахилившись над їхньою душею?

Подув бурлацтва, що йшов від «босяцької» філософії Горького за-

писали європейські літературні сегомографи як легке тремтіння далекого неєвропейського землетрусу. Той подух свободи, який у творях Горького освіжував нашу потребу індивідуалізму, у Росії розуміли і розуміють як масове пралопне гасло.

Горьківський бурлака не є вільний від загальної російської недуги: бацилія філософії. Країна, де всі філософують, не має справжніх філософів, а її мислителі не мають обов'язку творити суцільного критичного світогляду. Не є випадком тим те, що єдина російська мова має аж два терміни на означення правди: одної на буддень, а другої для вічності, що звється «істина». Горький, що залюбки дозволяє філософувати своїм героям на тему «істини» і щастя, сильно привабує до землі. Як Чехов пробує жити без ілюзій. Як Гамсун шукає правди у самим безпосереднім контакті із процесом життя. Ніодни із такти із процесом життя великих російських письменників його однолітків не має той безпосередності, що Горький, Андреев, Мережковский, Бунін, Кузрін, Арцишевський, Бушкін, а під аплаом башев, кожний із них є під аплаом «літератури» і домішує до крові багаторинна, думуючи категоріями «жизні» уже написаних і намірених.

(Докінчення буде.)

КА, Львів, Галицька 4